

«РАСЛЫЙМ»

Татарстан Республикасы
Премьер-министры
урынбасары – Татарстан
Республикасы Мәгариф һәм
фән министры

Э.Н. Фәттахов
" 7 " 2016 нчы ел

ТАТАР ТЕЛЕ

Рус телендә гомуми белем бирү оешмаларының
татар төркемнәрендәге IX сыйныф укучыларына 2017 нче
елда татар теленнән бердәм республика тестын үткәрү
материалларының үзенчәлекләре
(спецификация)

**Рус телендә гомуми белем бирүче оешмаларның татар
төркемнәрендәге IX сыйныф укучылары өчен 2017 нче елда татар
теленнән бердәм республика тестын үткөрү материалларының
үзенчәлекләре (спецификация)**

1. Бердәм республика тестын үткөрү материалларының әһәмияте

Бердәм республика тестын үткөрү рус телендә гомуми белем бирүче оешмаларның IX сыйныфын тәмамлаучы укучыларның татар теленнән әзерлек дәрәжәләрен бәяләүне күздә тотта.

2. Бердәм республика тестын үткөрү материаллары эчтәлеген билгели торган документлар

Бердәм республика тестын үткөрү материаллары түбәндәге документка нигезләнәп эшләнә:

Харисова Ч.М., Фәтхуллова К.С., Хәбибуллина З.Н. Рус телендә урта (тулы) гомуми белем бирү мәктәпләре өчен татар теле һәм әдәбиятыннан үрнәк программалар: 1-11 нче сыйныфлар. – Казан: Мәгариф, 2011. – 239 б.

Рус мәктәпләрендә укучы татар балаларына татар теле: үрнәк гомуми программа V – IX сыйныфлар /Төзүчеләр: Ф.Ф.Харисов, Ч.М.Харисова, Г.Р.Шакирова // <http://mon.tatarstan.ru/rus/programmy.htm?page=2>

3. Бердәм республика тестын үткөрү материалларының төзелешен эшләү, эчтәлегенә мәгълүматлар сайлау

Эш укучыларның лингвистик компетенциясен тикшерә: тел һәм сөйләм турындагы белемнәр; тел материалы белән эшләгәндә, лингвистик белемнәрне куллана алу; шулай ук тану, аеру, фикер йөртү осталыклары һәм күнекмәләре. Формалашкан тел компетенциясе дәрәжәсе турында укучыларның тел нормаларын (лексик, грамматик, стилистик, орфографик, пунктуацион) үтәү белән бәйлә осталыклары һәм күнекмәләре хәбәр итә. Коммуникатив компетенция эштә укучыларның сөйләм эшчәнлегенә нәтижәле һәм рецептив күнекмәләренә ия булуы дәрәжәсе тикшерү белән ачыклана.

Бердәм республика тестын үткөрү материалларындагы биремнәр тупланмасы укучыларның әзерлек дәрәжәсен бәяләргә ярдәм итә.

Бердәм республика тестын үткөрү материаллары сайлап алу мөмкинлеген истә тотып төзелгән: укучы ике сочинениегә берсен сайлап алып яза.

Аерым биремнәрне һәм тестны гомумән бәяләү системасы педагогик үлчәүләр теориясе һәм практикасы таләпләрен һәм татар телен укыту традицияләрен истә тотып эшләнә.

4. Бердәм республика тестын үткөрү материалларының төзелеше һәм эчтәлегә

Бердәм республика тестын үткөрү материалларының һәр варианты ике өлештән гыйбарәт һәм формасы, катлаулылык дәрәжәсе белән аерылып торган 21 биремне үз эченә ала.

1 нче бүлек (1–20) – кыска җаваплы биремнәр.

2 нче бүлек (21) – укылган текст нигезендә үз фикеренә белдерә алуны тикшерүгә юнәлдерелгән киңәйтелгән җаваплы ачык типтагы бирем.

Биремнәрнең чагылышы 1 нче таблицада бирелә.

Биремнәрнең чагылышы

1 нче таблица.

Эшнең өлешләре	Биремнәрнең саны	Башлангыч (максималь) иң югары балл	Биремнәрнең төрләре (типлары)
1 нче бүлек	20 (1-20 нче биремнәр)	20	Кыска җавап бирүне таләп иткән биремнәр
2 нче бүлек	1 (21 нче бирем)	9	Киңәйтелгән җавап таләп иткән биремнәр
2 нче бүлек		Грамоталылык һәм сөйләм төгәлләге өчен балл	
Барлығы	21	39	

5. Бердәм республика тестын үткөрү материалларын эчтәлекләре һәм эш төрләренә нигезләнеп бүлү

Әлеге бүленеш 2 нче таблицада күрсәтелгән

*“Татар теле” предметының
төп бүлекләрендәге биремнәрнең бүленеше*

2 нче таблица

Бүлекләр	Биремнәр саны	Иң югары башлангыч балл	39 баллга тигез булган иң югары башлангыч баллдан биремнәрнең әлеге кисәге өчен куела торган иң югары башлангыч балл проценты
Сөйләм. Уку. Язма сөйләмне адекват аңлау	1	1	2
Фонетика	1	1	2
Сүз ясалышы	1	1	2
Морфология	3	3	7
Синтаксис	5	5	13
Орфография	2	2	5
Пунктуация	4	4	12
Сөйләм матурлыгы	3	3	7
Сөйләм. Язу. Бирелгән тема һәм сөйләмнең функциональ-мәгънәви төре нигезендә текст төзү	1	9	23
Грамоталылык һәм сөйләм төгәлләге	2 нче бүлек	10	27
Барлыгы	21	39	100

Бердәм республика тестын үткөрү материаллары тел материалын бирү ысуллары ягыннан бик төрле (3 нче таблица). Укучы текст эчендә кулланылган тел күренешләре белән эш итә; башлангыч текстта күтәрелгән проблемага, тасвирланган вакыйгага карата үз фикерен белдерә.

*Тел материалы белән эшләү төрләре ягыннан
тест биремнәренең бүленеше*

3 нче таблица

Тел материалы белән эш төрләре	Биремнәр саны	Иң югары башлангыч балл	39 баллга тигез булган иң югары башлангыч баллдан чыгарылган тел материалы белән эшләүнең төрләрне чагылдыра торган биремнәренә үтәгән өчен куелган иң югары балл проценты
Текст белән эшләү: текстта бирелгән тел	20	20	50

күренешләрә белән эшләү (текстка тел ягыннан анализ)			
Сочинение язу	1	9	23
Грамоталылык		10 (сочинение язу нигезен дә)	27
Барлығы	21	39	100

6. Бердәм республика тестын үткәрү материалларын катлаулылык дәрәжәсеннән чыгып бүлү

Бердәм республика тестын үткәрү материалларының катлаулылык дәрәжәсе ягыннан бүленеше 4 нче таблицада күрсәтелгән.

Биремнәрнең катлаулылык дәрәжәсе буенча бүленеше

4 нче таблица

Биремнәрнең катлаулылык дәрәжәсе	Биремнәрнең саны	Иң югары башлангыч балл	64 баллы иң югары башлангыч баллдан чыгып, биремнәрнең әлеге кисәге өчен куелган иң югары башлангыч балл %
Нигез (базовый)	20	30	84
Югары	1	9	16
Барлығы	21	39	100

7. Эшне башкару вакыты

Бердәм республика тестын үткәрү өчен, 150 минут вакыт бирелә.

8. Өстәмә материаллар һәм жиһазлар

Татар теле буенча бердәм республика тестын үткәргәндә, орфографик сүзлектән файдаланырга рөхсәт ителә.

9. Аерым биремнәрне һәм эшне тулаем бәяләү системасы

1 нче бүлектәге һәр дәрәжә үтәлгән бирем өчен 1 балл куела. Дәрәжә җавап яки җавап бөтенләй булмаса, 0 балл куела. 1 нче бүлек биремнәрен дәрәжә эшләгән укучы ала алган иң югары балл – 20.

2 нче бүлек биременең жавабы махсус эшлэнгән критерийлар буенча тикшерелә. Уңышлы башкарган укучыга куела торган иң югары балл – 9.

Укучының грамоталылыгын һәм язма сөйләменең төгәллеген бәяләү сочинение тикшерү нигезендә башкарыла, 10 югары балл куела.

10. Бердәм республика тестын үткөрү шартлары (белгечләргә таләпләр)

Татар теленнән бердәм республика тесты махсус пунктларда уздырыла. Әлеге пунктлар гомуми белем бирү оешмалары базасында оештырыла.

Татар теленнән бердәм республика тесты үткөрелә торган аудиториягә филолог белгечләр кертелми. Тестны татар теле һәм әдәбиятын укытмый торган педагог уздырырга тиеш.

Алга таба тест үткөрүнең тәкъдим ителгән тәртибе. Тест үткөрүнең **тәкъдим ителә торган тәртибе** түбәндәгечә.

Тест материаллары салынган пакетны алгач, укучы биремнәрне үтәчәк барлык бланкларга имзасын куя. Имза куелган бланклар укучының эш өстәлендә кирәкле тәртиптә урнаштырыла һәм эш барышында тутырыла.

Шуннан соң укучылар уку өчен таратылган текст белән танышалар. Укылган текстка эчтәлекле һәм лингвистик анализ ясау белән бәйле биремнәрне эшләү тәкъдим ителә.

Киңәйтелгән жавап бирүне таләп иткән биремнәрнең дәрәслеген бердәм республика тестын үткөрү буенча махсус әзерлек узган татар теле белгечләре тикшерә.

11. 2016 нчы ел белән чагыштырганда 2017 нче елгы үзгәрешләр Гомумән эшнең төп характеристикалары сакланган.

12. 2017 нче елгы бердәм республика тестын үткөрү материаллары планы

2017 нче елда татар теленнән бердәм республика тестын үткөрүнең эчтәлегенә Кушымтада китерелгән гомумиләштерелгән планда чагыла.

Кушымта

2017 нче елда татар теленнән бердәм республика тестын үткөрү материалларының гомумиләштерелгән планы

Эштә һәм жавап бланкларында биремнәрне билгеләү: А - жавабын сайлап алу мөмкинлеге булган биремнәр, В - кыска жавап бирүне таләп иткән биремнәр, С - укылган текст нигезендә үз фикерен белдерә алуын тикшерүгә юнәлдерелгән ачык типтагы биремнәр.

Биремнәрнең авырлык дәрәжәсе: Н – нигез (база), Ю – югары.

№	Бирем	Эчтәлекнең элементлары	тикшерелә торган	Эчтәлекнең	Тикшерелә	Биремнә	Эшләнгән	Биремне үтәү
---	-------	------------------------	------------------	------------	-----------	---------	----------	--------------

	нең эшт өге билгеләнеше		тикшерелә торган элементларның коды	торган күнекмәләр коды	рнең авырлык дәрәжәсе	бирем өчен куелган югары балл	вакыты (мин.)
1	1	Төрле стильдәге һәм жанрдагы текстларны тикшерү	8.1	13	Н	1	5
2	2	Татар әдәби теленең байлыгы һәм тәэсирле булуы	10.1	10.2	Н	1	5
3	3	е, ю, я хәрефләренең дәрәҗәсе	6.1	1	Н	1	5
4	4	о-ы, ө-е хәрефләренең дәрәҗәсе	6.2	1	Н	1	5
5	5	Синонимнар	2.2	3	Н	1	5
6	6	Жөмлә. Жөмләнең грамматик (предикатив) нигезе. Баш кисәкләр (ия, хәбәр)	5.2	5	Н	1	5
7	7	Гади жөмлә	5.7	17	Н	1	5
8	8	Гади жөмлә	5.7	17	Н	1	5
9	9	Аерымланган кисәкләр янында тыныш билгеләре	7.5	11	Н	1	5
10	10	Эндәш һәм кереш сүзләр янында тыныш билгеләре	7.4	11	Н	1	5
11	11	Кушма жөмлөгә синтаксик анализ	5.14	17	Н	1	5
12	12	Ия белән хәбәр арасында тыныш билгесе	7.1	17	Н	1	5
13	13	Туры һәм кыек сөйләм	5.11	17	Н	1	5
14	14	Эндәш һәм кереш сүзләр янында тыныш билгеләре	7.4	11	Н	1	5
15	15	Антонимнар. Омонимнар. Синонимнар	2.2	3	Н	1	5
16	16	Ярдәмче сүз төркемнәре	4.2	7	Н	1	5
17	17	Мөстәкыйль сүз төркемнәре	4.1	7	Н	1	5
18	18	Сүз язалу ысуллары	3.2	15	Н	1	5
19	19	о-ы, ө-е хәрефләренең дәрәҗәсе	6.2	1	Н	1	5
20	20	Мөстәкыйль сүз төркемнәре. Сүзтезмә	4.1 5.1	7 16	Н	1	5
21	21	Текст турында төшенчә. Темага, максатка, адресатка һәм сөйләм ситуациясенә бәйләтелгән чараларын сайлау. Сөйләм стильләре. Татар әдәби теленең байлыгы һәм тәэсирле булуы.	8.1 8.2 8.3 8.4	19 20 21	Ю	7	50

Барлык бирем – 21, шуларның катлаулылык дәрәжәсе буенча: Н – 20, Ю -1.
Беренчел башлангыч балл – 39.
Эшне башкару вакыты – 150 мин.